

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับสารนิเทศทาง การเกษตรในด้านเนื้อหา วิธีการรับสารนิเทศ ปัญหาอุปสรรคในการรับสารนิเทศไปรษณีย์ ของเกษตรกรหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ใน 4 จังหวัดภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด การศึกษาครั้งนี้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็นขั้นตอน ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจากหมู่บ้านหลักในการ ส่งเสริมการเกษตร ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ. 2536 ของ 4 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 282 ครัวเรือน โดย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ดังต่อไปนี้

1. สุ่มครัวเรือนเกษตรกร จากหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตรระดับ อำเภอ ประจำปี พ.ศ. 2536 ของ 4 จังหวัด ภาคตะวันออกได้ 26 อำเภอ ข้อมูลได้จาก สำนักงานเกษตรทั้ง 4 จังหวัด (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)
2. คัดเลือกหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตรในเขตอำเภอเมือง และสุ่ม อำเภออื่น ๆ อีก 1 อำเภอ โดยวิธีจับฉลากและหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกร โดยใช้หลักความแปรผันร่วมกันระหว่างขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นเอง ของ Yamane ดังนี้ (ตารางที่ 1)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างให้ $e = .05$
 n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{955}{1 + (955 \times .05^2)}$$

$$= 281.9 \text{ คร่าวๆ คิดเป็นร้อยละ } 29.5$$

ตารางที่ 1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	จำนวนประชากร อำเภอที่สุ่มได้	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ชลบุรี		
1. อ. เมือง	112	33
2. อ. พานทอง	122	36
ระยอง		
1. อ. เมือง	151	45
2. อ. แกลง	162	48
จันทบุรี		
1. อ. เมือง	100	30
2. อ. ท่าใหม่	79	23
ตราด		
1. อ. เมือง	126	37
2. อ. บ่อไร่	103	30
รวม	955	282

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับสารนิเทศ เนื้อหาสารนิเทศทางการเกษตร และการเผยแพร่สารนิเทศของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งมี 4 ตอน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.) คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัว ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับ การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม ตำแหน่ง และอาชีพหลักทางการเกษตร

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับวิธีการรับสารนิเทศทางการเกษตร ด้วยวิธีฟัง ดู อ่าน และสนทนา เป็นคำถามที่ให้ตอบแบบประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาสารนิเทศที่เกษตรกรได้รับทางการผลิตทางการเกษตร ด้านการจัดการ ด้านคหกรรมศาสตร์ และการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นคำถามที่ให้ตอบแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบเลือกคำตอบ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการรับสารนิเทศทางการเกษตร จากการฟัง การดู การอ่าน และการสนทนา เป็นคำถามที่ให้ตอบแบบประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนท้ายของแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิดในเรื่องข้อเสนอแนะในการเผยแพร่สารนิเทศทางการเกษตรด้านเนื้อหาของสารนิเทศ และด้านวิธีการเผยแพร่

คำตอบแบบประมาณค่าได้กำหนดค่า 5 ระดับคือ

1	หมายถึง	ได้รับหรือมีปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ได้รับหรือมีปัญหาและอุปสรรคน้อย
3	หมายถึง	ได้รับหรือมีปัญหาและอุปสรรคปานกลาง
4	หมายถึง	ได้รับหรือมีปัญหาและอุปสรรคมาก
5	หมายถึง	ได้รับหรือมีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด

3. การทดสอบการสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญและหัวหน้างานวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยเกษตรกรรมชลบุรีตรวจสอบในด้านเนื้อหา แล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร หมู่ 7 บ้านห้วยขวาง ตำบลห้วยใหญ่ อําเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 20 ราย เพื่อทดสอบความเหมาะสมในการใช้ภาษา ความครอบคลุมของข้อความถาม และเทคนิคการถาม และปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก และนัดกลุ่มตัวอย่างในการออกสัมภาษณ์ หรือนำไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรตามบ้านเพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว (ภาคผนวก ข) ไปสัมภาษณ์หัวหน้า ครัวเรือนเกษตรกรจากหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตร ระดับอําเภอ ประจำปี พ.ศ. 2536 ของ 4 จังหวัด ภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราครุฑ รวม 282 ครัวเรือนโดยเลือกให้กระจายตามแผนที่ความหนาแน่นของครัวเรือนเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ในการกำหนดหัวหน้าครัวเรือน ผู้วิจัยได้กำหนดว่าเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (ปริญา เพ็ชรจรัส, 2529)

1. ด้านครัวเรือนมีผู้สมรสเพียงคู่เดียวให้สัมภาษณ์บุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากิน
2. ด้านครัวเรือนมีผู้สมรสสองคู่หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่งตามเกณฑ์ตามลำดับ
 - ก. เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือนมากกว่าสามีภรรยาผู้อื่น ๆ
 - ข. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอาวุโสสูงสุดที่แต่งงานแล้ว และกำลังอยู่กับภรรยา
3. ด้านครัวเรือนไม่มีผู้สมรสเลย ให้สัมภาษณ์บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามเกณฑ์ดังนี้
 - ก. บุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน
 - ข. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอาวุโสสูงสุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้เวลาสัมภาษณ์เกษตรกรได้วันละประมาณ 15-20 ชั่วโมง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน - 30 พฤศจิกายน 2538 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 3 เดือน รวบรวมแบบสัมภาษณ์ได้ทั้งสิ้น 282 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์จำนวน 282 ชุดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ (SPSS) โดยวิธีการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์จะใช้วิธีการคำนวณ โดยมาแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละของคำตอบแต่ละข้อ
2. นำแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2, 3 และ 4 เกี่ยวกับวิธีการรับสารนิเทศ เนื้อหาสารนิเทศและการนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการรับสารนิเทศ โดยมาแจกแจงความถี่การตอบแต่ละข้อ แล้วนำไปหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแต่ละคำถาม นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2534)

คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	ได้รับ มีปัญหาและอุปสรรคน้อยมาก
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	ได้รับ มีปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	ได้รับ มีปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	ได้รับ มีปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	ได้รับ มีปัญหาและอุปสรรคในระดับมากที่สุด
4. รายงานผลการวิเคราะห์ในรูปแบบบรรยายประกอบตาราง จะได้นำเสนอในบทที่ 4
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ